

ΜΝΗΜΕΙΩΔΕΙΣ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΕΣ

στα ελληνικά μνημεία unesco

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ ΤΩΝ ΜΥΚΗΝΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΙΡΥΝΘΑΣ

► συντελεστές έργου

ΓΕΝΙΚΟΣ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ

Αναστασία Λαζαρίδου, Δρ Αρχαιολόγος, Επίτιμη Προϊσταμένη Διεύθυνσης Αρχαιολογικών Μουσείων, Εκθέσεων & Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων
Νικολέττα Σαραγά, Αρχαιολόγος, Διεύθυνση Αρχαιολογικών Μουσείων, Εκθέσεων & Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων

ΣΥΛΛΗΨΗ–ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Ανδρομάχη Κατσελάκη, Δρ Αρχαιολόγος, Προϊσταμένη Τμήματος Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων & Επικοινωνίας ΔΑΜΕΕΠ

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΡΑΞΗΣ

Νικήτας Γεωργιόπουλος, Αρχαιολόγος, ΤΕΠΕ, ΔΑΜΕΕΠ

ΟΡΓΑΝΩΣΗ–ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Αθηνά Παπαδάκη, Αρχαιολόγος MSc Διοίκηση Πολιτισμικών Μονάδων, ΤΕΠΕ, ΔΑΜΕΕΠ

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ–ΓΡΑΦΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Σπήλιος Πίστας, Γραφίστας, ΤΕΠΕ, ΔΑΜΕΕΠ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ/ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ

Ελευθερία Βλάχου, Αρχαιολόγος–Μουσειολόγος
Αθηνά Παπαδάκη

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΕΝΤΥΠΩΝ

ΓΡΑΦΙΣΤΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΕΝΤΥΠΩΝ

Ειρήνη-Μαργαρίτα Καλομοίρη, Γραφίστρια-Μουσειολόγος
Βασίλης Δημόπουλος, Γραφίστας, ΤΕΠΕ, ΔΑΜΕΕΠ
Ειρήνη Χαραλαμπίδη, Γραφίστρια, ΤΕΠΕ, ΔΑΜΕΕΠ

ΕΡΕΥΝΑ–ΣΥΓΓΡΑΦΗ ΚΕΙΜΕΝΩΝ ΕΝΤΥΠΩΝ

Ιωάννης Βαξεβάνης, Αρχαιολόγος Βυζαντινών & Μεταβυζαντινών Αρχαιοτήτων
Ελευθερία Βλάχου
Ιωάννης Εβρενόπουλος, Δρ Αρχαιολόγος Προϊστορικών & Κλασικών Αρχαιοτήτων
Αθηνά Παπαδάκη

ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΝΤΥΠΩΝ

Ιωάννης Βαξεβάνης
Αθηνά Παπαδάκη

ΚΡΙΤΙΚΗ ΑΝΑΓΝΩΣΗ

Εφορεία Αρχαιοτήτων Αργολίδας

ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ

Translix USCS IKE

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ

Radiant Technologies: Ανδρέας Σαντρουζάνος, Σπήλιος Πίστας

► ευχαριστίες

Άλκηστις Παπαδημητρίου, Αρχαιολόγος, Προϊσταμένη ΕΦΑ Αργολίδας
Βασιλική Παπαμιχαλοπούλου, Αρχαιολόγος, ΕΦΑ Αργολίδας

ISBN XXX-XXX-XXX-X

Υπουργείο Πολιτισμού

Γενική Διεύθυνση Αρχαιοτήτων και Πολιτιστικής Κληρονομιάς

Διεύθυνση Αρχαιολογικών Μουσείων,
Εκθέσεων και Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων
Τμήμα Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων και Επικοινωνίας

Απαγορεύεται η οποιαδήποτε μερική ή ολική ανατύπωση χωρίς την άδεια του εκδότη

ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ

Το ελληνικό Υπουργείο Πολιτισμού διατηρεί τα πνευματικά δικαιώματα επί των απεικονιζόμενων αρχαίων και επί των φωτογραφιών και ο Οργανισμός Διαχείρισης & Ανάπτυξης Πολιτιστικών Πόρων εισπράττει τα τέλη δημοσίευσης αυτών (©ΥΠΠΟ-ΟΔΑΠ).

Χρησιμοποιούνται επίσης εικόνες με copyright
©UNESCO, ©Wikimediacommons,
© OUR PLACE The World Heritage Collection

Διαφορετική προέλευση εικόνων αναφέρεται στην ενότητα Προέλευση εικόνων.

Copyright © 2023 Υπουργείο Πολιτισμού

Η δράση «Ελλάδα και UNESCO: Παραγωγή παιδαγωγικών εργαλείων για την ανάδειξη χώρων και μνημείων παγκόσμιας κληρονομιάς στην ελληνική επικράτεια», υλοποιήθηκε στο πλαίσιο του Ε.Π. «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση», ΕΣΠΑ 2014-2020.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ανάπτυξη - εργασία - αλληλεγγύη

ΜΝΗΜΕΙΩΔΕΙΣ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΕΣ

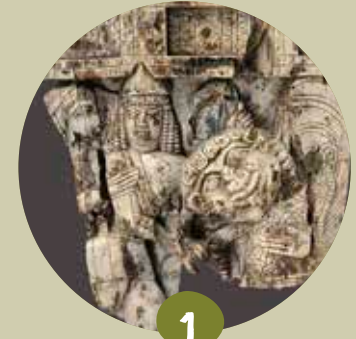
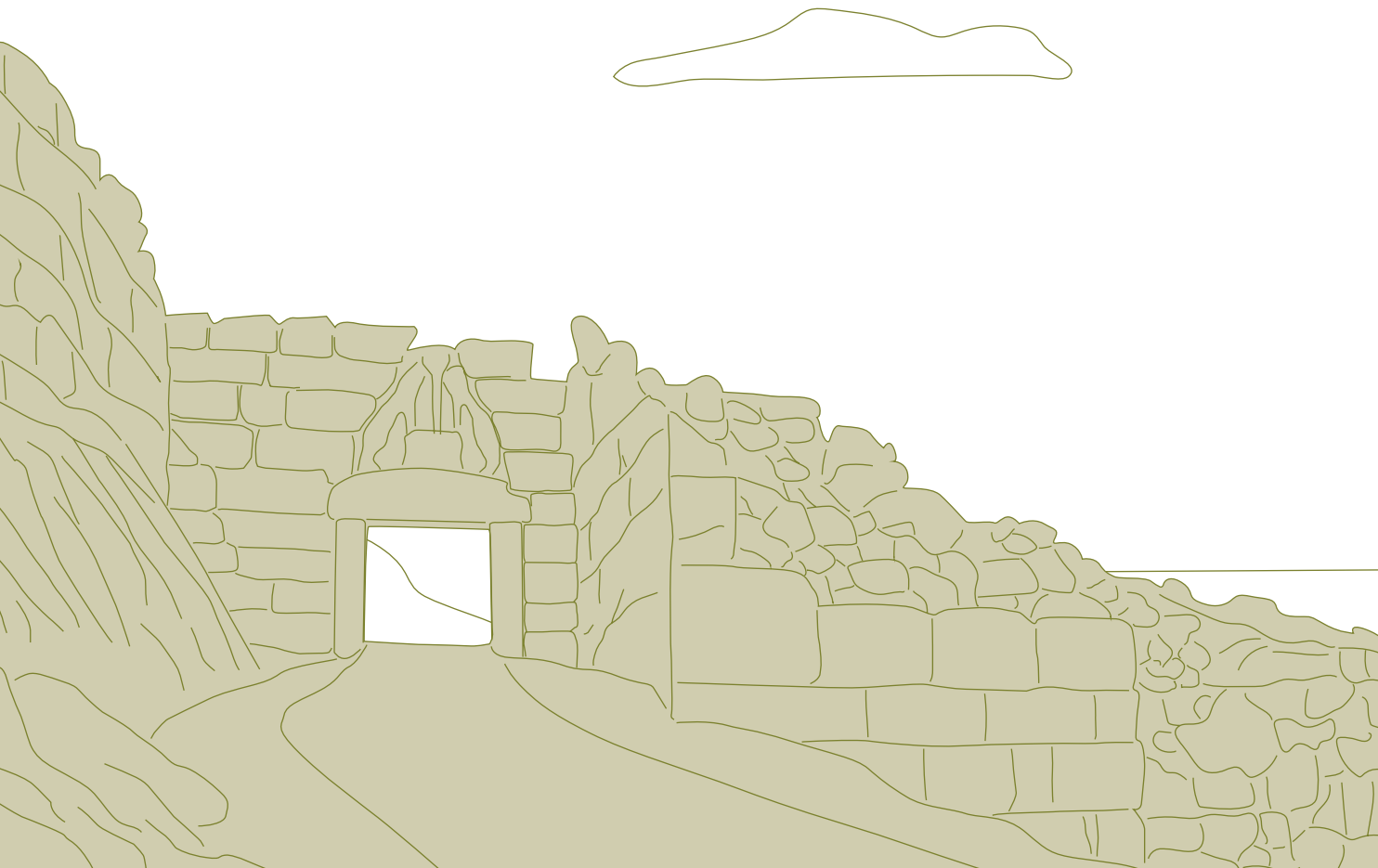
στα ελληνικά μνημεία unesco

Μυκήνες και Τίρυνθα

ΜΝΗΜΕΙΟ
UNESCO
16

Δέκα βήματα μέχρι...

1

**Ιδρύθηκε από τον ήρωα
που σκότωσε τη Μέδουσα**

Από τον Περσέα, γιο του Δία και της Δανάης,
κόρης του βασιλιά του Άργους Ακρίσιου.

•

•

•

•

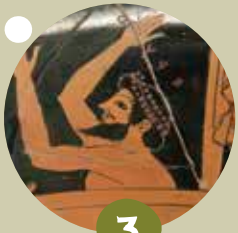

2

**Η εγγονή του γέννησε τον μεγαλύτερο
ήρωα της ελληνικής μυθολογίας,
ο οποίος παραλίγο να γίνει και
βασιλιάς της περιοχής...**

Τον Ηρακλή, γιό της Αλκμήνης, εγγονής του
Περσέα και κόρης του βασιλιά των Μικηνών.
Ο Δίας είχε πει στους θεούς ότι αυτός που θα
γεννιόταν πρώτος από τη γενιά του Περσέα
θα βασίλευε στην Τίρυνθα και τις Μυκήνες.

...τις Μυκήνες!

3

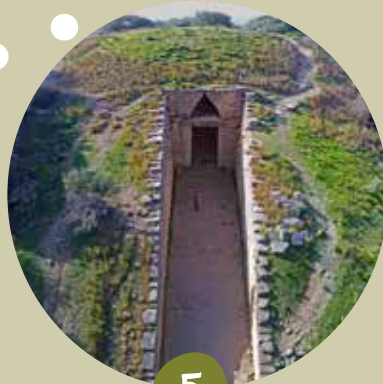
...όμως βρέθηκε να υπηρετεί τον βασιλιά αυτής της περιοχής, μετά από χρησμό του Μαντείου των Δελφών.

Η ζηλιάρα Ήρα επέσπευσε τη γέννηση του Ευρυσθέα, επίσης εγγονού του Περσέα, για να μη γίνει βασιλιάς ο Ηρακλής. Η Πυθία έδωσε χρησμό στον Ηρακλή να γυρίσει στην πατρίδα της μητέρας του και να υπηρετήσει τον ξάδελφό του για 12 χρόνια. Έτσι ο Ευρυσθέας του έδινε τις εντολές για τους 12 άθλους.

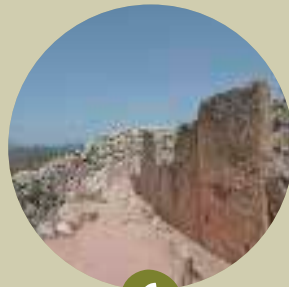
4

Βρίσκεται στην ανατολική Πελοπόννησο, κοντά στο Ναύπλιο.

5

Οι μνημειακοί τάφοι της είναι αρχιτεκτονικά επιτεύγματα.

6

Οι Κύκλωπες πήραν «εργολαβία» την κατασκευή των τειχών της, καθώς και μιας άλλης μεγάλης γειτονικής πόλης.

Ήδη από την αρχαιότητα, τα εντυπωσιακά τείχη με τους τεράστιους ογκόλιθους αναφέρονταν ως «κυκλώπεια».

7

Ο πρώτος που έκανε ανασκαφές στην περιοχή ήταν ο ερασιτέχνης αρχαιολόγος που έσκαψε προηγουμένως και στην Τροία. Ο μυκηναϊκός πολιτισμός ήταν άγνωστος ως τότε.

8

Ο Όμηρος την αποκαλεί «πολύχρυση».

9

Ο πιο γνωστός βασιλιάς της ήταν ο αρχηγός των Αχαιών στον Τρωικό Πόλεμο.

10

Την είσοδο της πόλης φυλάνε δυο λιοντάρια.

Ο μυκηναϊκός πολιτισμός...

Πολυχρύσιο Μυκήνης¹

ΤΙ;

- Μυκήνες: έδρα του θρυλικού βασιλιά Αγαμέμνονα, αρχηγού των Ελλήνων στον Τρωικό πόλεμο, και το μεγαλύτερο ανακτορικό κέντρο της μυκηναϊκής περιόδου.
- Τίρυνθα: σημαντική οχυρωμένη ακρόπολη και αστικό κέντρο των μυκηναϊκών χρόνων.

ΠΟΥ;

- Π.Ε. Αργολίδας, Περιφέρεια Πελοποννήσου

ΠΟΤΕ;

- 16ος-15ος αι. π.Χ. Απαρχές μυκηναϊκού πολιτισμού
- 14ος-13ος αι. π.Χ.: Ακμή του μυκηναϊκού πολιτισμού.

τι λένε οι αριθμοί:

30.000τ.μ.
ΕΚΤΑΣΗ
ακρόπολης Μυκηνών

20.000τ.μ.
ΕΚΤΑΣΗ
ακρόπολης Τίρυνθας

260
ΙΔΕΟΓΡΑΜΜΑΤΑ
περιλαμβάνει
η Γραμμική Β γραφή

100
ΠΛΟΙΑ
έστειλε ο Αγαμέμνων
στον Τρωικό πόλεμο

...στον κατάλογο της Unesco!

Οι Μυκίνες και η Τίρυνθα εντάχθηκαν στον Κατάλογο Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO με βάση τα παρακάτω κριτήρια:

ΜΥΚΗΝΑΪΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ
ΕΤΟΣ ΕΝΤΑΞΗΣ: 1999

κριτήριο i

Οι μυκηναϊκές ακροπόλεις έχουν εξαιρετική αρχιτεκτονική και σχεδιαστική σύλληψη.

κριτήριο ii

Τα μυκηναϊκά οικοδομήματα επηρέασαν στην ανάπτυξη της αρχιτεκτονικής της κλασικής αρχαιότητας.

κριτήριο iii

Αποκαλύπτουν την ανάπτυξη του μυκηναϊκού κόσμου και αποτελούν μοναδική μαρτυρία για ένα πρώιμο στάδιο του ελληνικού πολιτισμού.

κριτήριο iv

Τα επιτεύγματα των Μυκηναίων στις τέχνες, την αρχιτεκτονική και την τεχνολογία θέτουν τα θεμέλια του ευρωπαϊκού πολιτισμού

κριτήριο v

Το πνεύμα του μυκηναϊκού κόσμου περιέχεται στα ομηρικά Έπη που άσκησαν καταλυτική επίδραση στην ευρωπαϊκή λογοτεχνία και τέχνη.

10
ΘΟΛΩΤΟΙ
ΤΑΦΟΙ
στις Μυκίνες
και την Τίρυνθα

8
ΜΕΤΡΑ
το πιο πλατύ σημείο
του τείχους της Τίρυνθας

1. Αεροφωτογραφία της Ακρόπολης της Τίρυνθας

Περιδιαβαίνοντας στις Μυκήνες...

... ΜΕ ΤΟΝ ΑΝΤΙΦΑΜΟ

5 ΚΑΘΙΣΤΕ ΛΙΓΟ ΣΤΗΝ ΑΚΡΗ ΝΑ ΠΕΡΑΣΕΙ Η ΠΟΜΠΗ: ΠΗΓΑΙΝΟΥΝ ΔΙΠΛΑ, ΣΤΟ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ. ΕΔΩ ΦΥΛΑΜΕ ΤΑ ΠΟΛΥΤΙΜΑ ΔΩΡΑ ΠΟΥ ΦΕΡΝΟΥΝ ΟΙ ΕΠΙΣΚΕΠΤΕΣ ΣΤΟΝ ΑΝΑΚΤΑ.

6 ΣΥΝΕΧΙΖΟΥΜΕ ΣΤΗΝ ΠΟΜΠΙΚΗ ΟΔΟ, ΠΟΥ ΘΑ ΜΑΣ ΟΔΗΓΗΣΕΙ ΕΩΣ ΤΟ ΑΝΑΚΤΟΡΟ, ΠΟΥ ΔΕΣΠΟΖΕΙ ΣΤΗΝ ΚΟΡΥΦΗ ΤΟΥ ΛΟΦΟΥ. ΔΕΝ ΕΧΕΤΕ ΔΕΙ ΠΙΟ ΕΝΤΥΠΩΣΙΑΚΟ ΜΕΓΑΡΟ⁷: ΕΔΩ ΘΑ ΣΑΣ ΔΕΧΘΕΙ Ο ΒΑΣΙΛΕΑΣ!

7 ΚΑΘΙΣΤΕ ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΥΚΛΙΚΗ ΕΣΤΙΑ ΚΑΙ ΘΑΥΜΑΣΤΕ ΤΙΣ ΤΟΙΧΟΓΡΑΦΙΕΣ ΠΟΥ ΣΤΟΛΙΖΟΥΝ ΤΟΝ ΔΟΜΟ.

8 ΣΑΣ ΑΦΗΝΩ ΤΩΡΑ. ΜΕΤΑ, ΑΝ ΘΕΛΕΤΕ, ΘΑ ΣΑΣ ΠΑΩ ΣΤΑ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ⁸, ΟΠΟΥ ΟΙ ΤΕΧΝΙΤΕΣ ΜΑΣ ΦΤΙΑΧΝΟΥΝ ΘΑΥΜΑΣΤΑ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ...

...ΚΙ ΑΝ ΔΩΣΕΙ ΑΔΕΙΑ Ο ΑΝΑΚΤΑΣ, ΘΑ ΒΓΟΥΜΕ ΕΞΩ ΑΠΟ ΤΑ ΤΕΙΧΗ ΓΙΑ ΝΑ ΣΑΣ ΔΕΙΞΩ ΠΟΥ ΕΙΝΑΙ Ο ΣΕΒΑΣΤΟΣ ΘΗΣΑΥΡΟΣ ΤΟΥ ΑΤΡΕΑ⁹, ΙΔΡΥΤΗ ΤΗΣ ΔΥΝΑΣΤΕΙΑΣ.

Περιδιαβαίνοντας στην Τίρυνθα...

ΕΠΙΤΕΛΟΥΣ, ΤΟΞΟΤΗ¹⁰, ΗΡΘΕΣ ΝΑ ΑΝΑΛΑΒΕΙΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑ; ΘΑ ΑΝΑΦΕΡΕΣΑΙ ΣΕ ΕΜΕΝΑ. ΕΙΜΑΙ Ο ΑΡΧΗΓΟΣ ΤΗΣ ΦΡΟΥΡΑΣ ΤΗΣ ΤΙΡΥΝΘΑΣ, Ο ΜΕΓΑΠΕΝΘΗΣ¹¹.

2 ΒΛΕΠΕΙΣ ΤΑ ΤΕΙΧΗ ΜΑΣ; ΤΑ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΕ Ο ΙΔΡΥΤΗΣ ΜΑΣ Ο ΑΡΓΕΙΟΣ ΠΡΙΓΚΗΠΑΣ ΠΡΟΤΟΣ, ΜΕ ΤΗΝ ΒΟΗΘΕΙΑ ΤΩΝ ΚΥΚΛΩΠΩΝ!

3 ΠΡΑΓΜΑΤΙ, ΟΙ ΟΓΚΟΛΙΘΟΙ ΕΙΝΑΙ ΤΟΣΟ ΜΕΓΑΛΟΙ ΠΟΥ ΑΚΟΜΑ ΚΙ ΕΝΑ ΖΕΥΓΑΡΙ ΜΟΥΛΑΡΙΑ ΔΕΝ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΚΟΥΒΑΛΗΣΕΙ ΟΥΤΕ ΚΑΝ ΤΟΝ ΜΙΚΡΟΤΕΡΟ¹²!

4 ΕΔΩ ΕΙΝΑΙ Η ΠΥΛΗ ΠΟΥ ΘΑ ΦΥΛΑΞΕΙΣ ΑΠΟΨΕ. ΕΧΕΙΣ ΠΑΕΙ ΣΤΙΣ ΜΥΚΗΝΕΣ; ΝΑΙ, ΜΟΙΑΖΕΙ ΜΕ ΤΗΝ ΠΥΛΗ ΤΩΝ ΛΕΟΝΤΩΝ.

... με τον Μεγαπένθη

Το περιβάλλον...

«Στην ονομαζόμενη σήμερα Αργολίδα [...] οι ποταμοί Ίναχος, Κηφισός και Αστερίων [...] αποφάσισαν να ανήκει στην Ήρα η γη και ο Ποσειδώνας τότε εξαφάνισε τα νερά τους. Και γι' αυτό ούτε ο Ίναχος ούτε άλλος κανένας από τους ποταμούς που ανέφερα έχει νερό, εκτός όταν βρέξει ο θεός.

Παυσανίας, II, 15. 4-5.

Οι Μυκήνες ιδρύθηκαν ανάμεσα σε δύο ψηλούς κωνικούς λόφους, τον Προφήτη Ηλία (805 μ.) και τη Σάρα (660 μ.), πάνω σε φυσικά οχυρό λόφο: βόρεια και νότια η θέση προστατεύεται από χαράδρες, ενώ η πρόσβαση γίνεται μόνο από τα δυτικά. Η στρατηγική θέση, που ελέγχει την αργολική πεδιάδα και τις οδικές και θαλάσσιες επικοινωνίες, ήταν ιδανική για την έδρα του μυκηναϊκού βασιλείου.

Η ακρόπολη της Τίρυνθας, επίσης σε νευραλγική θέση κοντά στη θάλασσα, δεσπόζει σε μία μεγάλη έκταση της πεδιάδας που απλώνεται στις παρυφές του αργολικού κόλπου.

2. Η Πύλη των Λεόντων τον 19ο αιώνα.

«Είδα μέσα στη νύχτα /
τη μυτερή κορυφή του βουνού
είδα τον κάμπο πέρα πλημμυρισμένο /
με το φως ενός αφανέρωτου φεγγαριού
είδα, γυρίζοντας το κεφάλι / τις μαύρες
πέτρες συσπειρωμένες [...]

Βουλιάζει όποιος σηκώνει
τις μεγάλες πέτρες·
τούτες τις πέτρες τις εσήκωσα
όσο βάσταξα
τούτες τις πέτρες τις αγάπησα
όσο βάσταξα
τούτες τις πέτρες, τη μοίρα μου.

Γιώργος Σεφέρης, Γυμνοπαιδία: Β' Μυκήνες, 1935

3. Αεροφωτογραφία της ακρόπολης των Μυκηνών

...και το τοπίο

- Και στις δύο ακροπόλεις, η φυσική οχύρωση που ενισχύθηκε από τα περίφημα κυκλώπεια τείχη, σε συνδυασμό με την ύπαρξη υπόγειων πηγών, ευνόησαν την ανθρώπινη εγκατάσταση και την προφύλαξη από ξένες εισβολές. Η διαμόρφωση ευρύχωρων τεχνητών ανδρών επέτρεψε τη θεμελίωση των επιβλητικών ανακτόρων, ενώ η αργολική πεδιάδα επέτρεψε την ευημερία και ανάπτυξη μικρών οικισμών στην περιοχή.
- Η Τίρυνθα εκμεταλλεύτηκε στο έπακρο τις φυσικές δυνατότητες που προσέφερε η περιοχή. Η άφθονη γεωργική παραγωγή της εύφορης πεδιάδας και το θαλάσσιο εμπόριο υπήρξαν πλουτοπαραγωγικές πηγές και ευνόησαν την οικιστική εξέλιξη της πόλης, η οποία συνέχισε να κατοικείται ακόμα και ύστερα από τη σταδιακή κατάρρευση του μυκηναϊκού κόσμου.

Πράσινες λεπτομέρειες

Ο Περσέας, μυθικός ιδρυτής των Μυκηνών, λέγεται ότι έδωσε αυτό το όνομα στην πόλη γιατί, ενώ διψούσε, βρήκε έναν μύκητα (δηλαδή ένα μανιτάρι) και όταν τον τράβηξε αποκαλύφθηκε μία πηγή με άφθονο νερό, η Περσεία πηγή, που υπάρχει και σήμερα¹⁷.

Οι Μυκήνες και η Τίρυνθα στον χρόνο

1350 π.Χ.

ΜΥΚΗΝΕΣ

Ο λόφος τειχίζεται για πρώτη φορά και μεταβάλλεται σε ακρόπολη.

αρχές 13ου αι. π.Χ.

ΤΙΡΥΝΘΑ

Οχυρώνεται για πρώτη φορά ο χώρος της κάτω και μέσης ακρόπολης.

14ος αι. π.Χ

ΤΙΡΥΝΘΑ

Ιδρύεται το πρώτο ανακτορικό συγκρότημα στην νότια πλευρά του λόφου, γνωστή ως άνω ακρόπολη. Σχεδόν σύγχρονη είναι η πρώτη οχύρωση της άνω ακρόπολης με κυκλώπειο τείχος.

Μέσα 13ου αι. π.Χ.

ΜΥΚΗΝΕΣ

Επέκταση της οχύρωσης προς Δ. και Ν. Κτίζεται η Πύλη των Λεόντων. Στον τειχισμένο χώρο εντάσσονται ο Ταφικός Κύκλος Α, το θρησκευτικό κέντρο και κτηριακά συγκροτήματα στην δυτική και ανατολική πλευρά της ακρόπολης.

ΤΙΡΥΝΘΑ

Εκτεταμένο οικοδομικό πρόγραμμα.

1100 π.Χ.

ΤΙΡΥΝΘΑ

Εγκατάλειψη του οικισμού στην Τίρυνθα, όπου απομένουν λιγοστοί κάτοικοι.

1200 π.Χ.

ΜΥΚΗΝΕΣ

Νέα οικοδομική φάση στο ΒΑ τμήμα του ανακτόρου. Το ανάκτορο και πολλά κτήρια της ακρόπολης καταστρέφονται από πυρκαγιά. Ορισμένα κτίσματα, όπως το Θρησκευτικό Κέντρο, ανακατασκευάζονται και παραμένουν εν χρήση μέχρι το 1100 π.Χ..

ΤΙΡΥΝΘΑ

Η Τίρυνθα καταστρέφεται, πιθανότατα από σεισμό. Ο χώρος ανοικοδομείται και χτίζονται νέες οικίες στην κάτω ακρόπολη. Έξω από την ακρόπολη, ο οικισμός αυξάνει σε μέγεθος.

16ος – 15ος αι. π.Χ.

ΜΥΚΗΝΕΣ

Απαρχές μυκηναϊκού πολιτισμού. Κατασκευή Ταφικού Κύκλου Β (1650-1550) και Ταφικού Κύκλου Α (1600-1500).

5ος αι. π.Χ.

ΤΙΡΥΝΘΑ

Οι Τιρύνθιοι χάνουν την πολιτική τους αυτονομία και εξορίζονται από τους Αργείους.

468 π.Χ.

ΜΥΚΗΝΕΣ

Το Άργος κατακτά τις Μυκίνες και κατεδαφίζει τμήματα της οχυρωμένης ακρόπολης.

Ελληνιστική περίοδος

ΜΥΚΗΝΕΣ

Οι Αργείοι ιδρύουν στον λόφο των Μυκηνών μία «κώμη», επισκευάζουν τα προϊστορικά τείχη και τον αρχαϊκό ναό, και κατασκευάζουν ένα μικρό θέατρο πάνω από το δρόμο του θολωτού τάφου της Κλυταιμνήστρας.

Βυζαντινή περίοδος

ΤΙΡΥΝΘΑ

Στην Άνω Ακρόπολη ιδρύεται ένας κοιμητηριακός ναός και πιθανότατα ένας μικρός οικισμός, στα δυτικά της Ακρόπολης.

1379 μ.Χ.

ΤΙΡΥΝΘΑ

Κατάκτηση του Άργους από τους Τούρκους

Φραγκοκρατία

ΤΙΡΥΝΘΑ

Η Τίρυνθα αναφέρεται στις βενετσιάνικες πηγές ως Napoli vecchio (παλαιό Ναύπλιο)

18ος αι 19ος αιώνας

ΜΥΚΗΝΕΣ

Επισκέψεις περιηγητών και αρχαιοφίλων, που λεηλάτησαν αρκετές φορές τον χώρο.

1876

ΜΥΚΗΝΕΣ

Ο Ερρίκος Σλήμαν ξεκινά τη μεγάλη του ανασκαφή, που αποκάλυψε τους πέντε τάφους του Ταφικού Κύκλου Α.

1884/5

ΤΙΡΥΝΘΑ

Ο Ερρίκος Σλήμαν διενεργεί εκτεταμένες ανασκαφές.

1999

ΜΥΚΗΝΕΣ

ΤΙΡΥΝΘΑ

Ένταξη στον Κατάλογο Παγκόσμιας Κληρονομιάς

Μορφές μέσα στους αιώνες

Έδρα του άνακτα και της πολιτικής εξουσίας, χώρος διοίκησης και διαμονής πολλών αξιωματούχων αλλά και του ιερατείου...

... όπως φαίνεται πέρα από την λειτουργία ιερών και χώρων λατρείας εντός των οχυρωμένων λόφων, οι Μυκίνες αλλά και η Τίρυνθα φιλοξενούσαν καθημερινά ξένες αντιπροσωπείες, εμπόρους, βιοτέχνες και πλήθος κόσμου.

4. Χρυσό διάδημα με έκτυπη διακόσμηση. Ταφικός Κύκλος Α, τάφος III. 16ος αι. π.Χ. Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο, Π 03.

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΕΣ ΑΠΟ ΤΖΑΚΙ

Ο Περσέας
ήταν ο πρώτος βασιλιάς
των Μυκηνών.

ο μέγιστος ήρωας
Ηρακλής
και ο βασιλιάς
Ευρυσθέας
ήταν εγγονοί του.

Ο Ηρακλής βρέθηκε για δώδεκα χρόνια στην υπηρεσία του Ευρυσθέα, βασιλιά της Τίρυνθας, ύστερα από χρησμό του Μαντείου του Δελφών, για να πραγματοποιήσει τους δώδεκα άθλους και να εξαγνιστεί για τη μανιακή δολοφονία των παιδιών του.

Οι Ατρείδες

ήταν η τραγική οικογένεια
που διαδέχθηκε
τους Περσείδες

Ο βασιλιάς Αγαμέμνων,
αρχιστράτηγος των Ελλήνων
στον Τρωικό πόλεμο,
βρήκε τραγικό θάνατο
από τη γυναίκα του Κλυταιμνήστρα,
επιστρέφοντας στις Μυκίνες
μετά την εκστρατεία.

Τα παιδιά του,
Ηλέκτρα και Ορέστης
εκδικήθηκαν σκοτώνοντας τη μητέρα τους.

ΕΝΘΟΥΣΙΟΔΕΙΣ ΕΞΕΡΕΥΝΗΤΕΣ

Edward Dodwell
(1767–1832)

Ο ιρλανδός αρχαιολόγος και ζωγράφος το 1805 επισκέπτεται και απαθανατίζει το ερειπωμένο κάστρο του Αγαμέμνονα και κυρίως την Πύλη των Λεόντων, ενώ σπηλιτεύει την αρπαγή αρχαιοτήτων από τους περιηγητές.

Ο βασιλιάς Όθωνας

ζήτησε από τον Γενναίο Κολοκοτρώνη να τον συνοδεύσει στις Μυκήνες. Ούτε ο στρατηγός όμως ούτε οι κάτοικοι ήξεραν πού βρίσκονται τα αρχαία. Τότε ρώτησε τους χωρικούς αν είχαν δει ξένους περιηγητές στην περιοχή και έτσι εντόπισε τον χώρο κοντά στο χωριό Χαρβάτι.

Ο Γερμανός Ερρίκος Σλήμαν

υπήρξε ο πρώτος μεγάλος ανασκαφέας των Μυκηνών και της Τίρυνθας. Αν και αμφιλεγόμενες, οι ανασκαφές του σηματοδοτούν την απαρχή της αποκάλυψης της μυκηναϊκής εποχής.

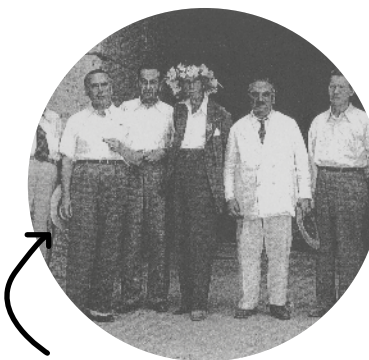
Πολλοί ντόπιοι δούλεψαν στην ανασκαφή. Ο Σλήμαν έδινε 5 λεπτά για κάθε αξιόλογο αντικείμενο που του έφερναν οι εργάτες (το ημερομίσθιο του φύλακα αρχαίων ήταν 1 δραχμή) ενώ η ανασκαφή στις Μυκήνες κόστισε στον ίδιο 30.000 δρχ και στην Αρχαιολογική Εταιρεία 4.000 δρχ.

ΜΑΧΙΜΟΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΟΙ

Ο αρχαιολόγος Χρήστος Τσούντας

Θεμελιωτής της αρχαιολογικής επιστήμης στην Ελλάδα, που συνέβαλλε στην συστηματική αποκάλυψη και μελέτη της ελληνικής προϊστορίας, του νεολιθικού, κυκλαδικού και μυκηναϊκού πολιτισμού. Εκ μέρους της εν Αθήναις Αρχαιολογικής Εταιρείας, ανασκάπτει από το 1886 στην ακρόπολη Μυκηνών, στην Τίρυνθα και στη Λακωνία.

Σημαντικοί Έλληνες αρχαιολόγοι, όπως οι **Ιωάννης Παπαδημητρίου, Γεώργιος Μυλωνάς, Σπύρος Ιακωβίδης** της Αρχαιολογικής Εταιρείας, συνέχισαν και επέκτειναν την έρευνα στην περιοχή.

Δύο μνημεία γεννιούνται

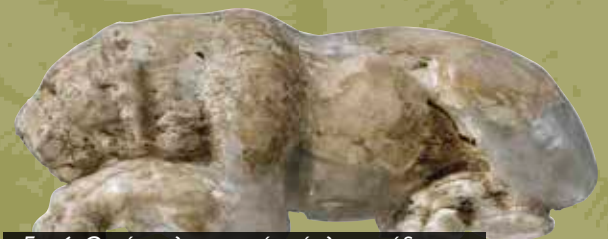
Ο μυκηναϊκός πολιτισμός περνά στη σφαίρα του μύθου τους επόμενους αιώνες. Τα επιβλητικά ανάκτορα και οι μεγαλοπρεπείς τάφοι εξαφανίζονται στο χώμα και τη βλάστηση και μόνο τα αρχαία τείχη ξεχωρίζουν από μακριά. Σε έγγραφα των Ενετών ο μικρός οικισμός στην περιοχή της Τίρυνθας αναφέρεται ως παλαιό Ναύπλιο.

ΤΑ ΛΙΟΝΤΑΡΙΑ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΥΝ ΤΑ ΕΡΕΙΠΙΑ

Τον 18ο και 19ο αιώνα, πολλοί περιηγητές θα επισκεφθούν την περιοχή.

Φυσικά δεν μπορούσε να λείψει κι ο διαβόητος λόρδος Έλγιν, ο οποίος το 1802 προσπάθησε να πάρει μαζί του το ανάγλυφο των λιονταριών από την Πύλη των Λεόντων, αλλά δεν μπορούσε να το μεταφέρει κι έτσι εγκατέλειψε την ιδέα.

Την Πύλη των Λεόντων
ανακάλυψε τυχαία
ένας Βενετός αρχιτέκτονας
που αναζητούσε μεγάλους
λίθους για την οχύρωση
του Παλαμνιδιού
στο Ναύπλιο.

Εικ. 6. Ομοίωμα λιονταριού από ελεφαντόδοντο.

Εικ.5.. Ο βρετανός σκιτσογράφος της εφημερίδας Illustrated London News σχεδιάζει την Πύλη των Λεόντων στις Μυκήνες.

Εικ 7. Οι αρχαιοτήτες που ανακάλυψε ο Ερρίκος Σλήμαν στις Μυκήνες παρουσιάζονται σε έκθεση στην Αθήνα.

28 Νοεμβρίου 1876

Ο θσασργός ούτως αρκεί μόνος να πύργωση μέγα μοναχίον [...] Επειδή εργάζομαι εξ αγνού και μόνου έχωτος προς την επισητήμην, ουκείαν έχω απάειτουν επε τον θσασργού τούτον, ον παρέργον μετ' απείργον ενδονασαργού άδην τον εις την Ελλάδα.

Ερρίκος Σλήμαν

Ερρίκος Σλήμαν, Γηλεγράφημα προς τον βασιλιά Γεώργιο Α', 28 Νοεμβρίου 1876¹⁸.

Η μέριμνα του ελληνικού κράτους αποκρυσταλλώνεται με την οργάνωση της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας και τη συνεργασία με την Εν Αθήναις Αρχαιολογική Εταιρεία για τη διεξαγωγή συστηματικής έρευνας στην ακρόπολη και την περιοχή των Μυκηνών.²⁰

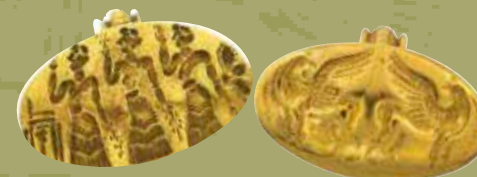
ΑΝΤΙΚΡΥΣΑ ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΟ ΤΟΥ ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑ!

Το 1876, ο Ερρίκος Σλήμαν ξεκίνησε τη μεγάλη του ανασκαφή στις Μυκήνες, και ανακάλυψε τον Ταφικό Κύκλο Α, με 19 σκελετούς και 40 κιλά κτερίσματα από χρυσό, δικαιολογώντας τις «πολύχρυσες Μυκήνες» του Ομήρου¹⁹.

Τα εντυπωσιακά ευρήματα τον οδηγούν στη βεβαιότητα ότι βρήκε «τους σκελετούς του Αγαμέμνονα, της Κασσάνδρας, του Ευρυμέδοντα και των μελών της οικογένειας του Πέλοπα».

Η περίφημη “Μάσκα του Αγαμέμνονα” ανήκει στην πραγματικότητα σε ηγεμόνα του 16ου αι. π.Χ., ενώ ο αρχηγός των Αχαιών έζησε τον 12ο αι.

Ο Σλήμαν ανέσκαψε στην Τίρυνθα τα έτη 1884-1885, μαζί με τον Wilhelm Doerpfeld και επόπτη τον Δημήτριο Φίλιο²¹. Συστηματική έρευνα στην ακρόπολη της Τίρυνθας διεξάγει το Γερμανικό Αρχαιολογικό Ινστιτούτο από το 1967 μέχρι σήμερα σε συνεργασία με την Εφορεία Αρχαιοτήτων Αργολίδας.

Ένα ξεχωριστό μνημείο...

Ο μυκηναϊκός πολιτισμός είναι ο πρώτος μεγάλος ελληνικός πολιτισμός, που αναπτύχθηκε στην ηπειρωτική Ελλάδα κατά την ύστερη Εποχή του Χαλκού (1600 π.Χ. - 1100 π.Χ.)

Δυνατά χέρια, κοφτερά μυαλά

Τα μεγάλα έργα της περιόδου καταδηλώνουν το υψηλό επίπεδο τεχνογνωσίας των Μυκηναίων στη μηχανική και την υδραυλική.

Τα «κυκλώπεια» τείχη κατασκευάζονταν από ακατέργαστους ογκόλιθους, ενώ τα κενά γεμίζονταν με μικρές πέτρες που εξασφάλιζαν τη συνοχή και τη σταθερότητα. Οι οχυρώσεις ενισχύονταν από πύργους, οξυκόρυφες σήραγγες που χρησίμευαν ως αποθήκες και καθόδους που οδηγούσαν σε υπόγειες κρήνες με πόσιμο νερό.

9. Η πρόσβαση προς την υπόγεια δεξαμενή στην ακρόπολη των Μυκηνών κι οι περίφημες «Γαλαρίες» της Τίρυνθας.

Εξαιρετικό δείγμα θολωτού τάφου είναι ο μεγαλύτερος όλων, γνωστός ως «Θησαυρός του Ατρέα».

Το «κλειδί» βρίσκεται στην κορυφή

Οι θολωτοί τάφοι των μυκηναίων ηγεμόνων αποτελούν κατασκευαστικό άθλο.

Ο μακρύς δρόμος οδηγεί στον ταφικό θάλαμο. Η είσοδος είναι μνημειακή, με μονολιθικά ανώφλια και υπέρθυρα με ανακουφιστικό τρίγωνο. Ο θόλος είναι χτισμένος με το εκφορικό σύστημα που του δίνει μορφή κυψέλης. Το άνω τμήμα έκλεινε με μια μεγάλη στρογγυλή πέτρα, το «κλειδί». Η όλη κατασκευή καλυπτόταν, με χώμα, με τεχνητή επίχωση, τον τύμβο.

...με διαχρονική ακτινοβολία ★1

«...είδα τα ερείπια των Μυκηνών σε μια πλευρά των αντικρινών λόφων — και προπαντός θαύμασα μία από τις πύλες της πόλης, οικοδομημένη με γιγαντιαία κομμάτια βράχων. Δύο κολοσσιαία λιοντάρια χωρίς κεφάλια, σκαλισμένα από τις δύο πλευρές της πύλης, είναι το μόνο της στόλισμα. Στέκονται ορθά, το ένα εναντίον του άλλου, όπως τα λιοντάρια που υποστηρίζουν τα οικοσκήματα των παλαιών ιπποτών μας. Δεν υπάρχει πουθενά, μήτε και στην Αίγυπτο, μια τόσο επιβλητική αρχιτεκτονική [...]

Κι ένα παιδί ολόγυμνο, ένας βοσκός, μου 'δειχνε μέσα σ' αυτή τη μοναξιά τον τάφο του Αγαμέμνονα και τα ερείπια των Μυκηνών.

François-René de Chateaubriand, Ταξίδι στην Ελλάδα. 1806

11. Επιτύμβιες στήλες με σπείρες και παραστάσεις κυνηγιού και άρματος. Ταφικός κύκλος Β και Α αντίστοιχα. 16ος αι. π.Χ.

«Σήμα» προγόνων

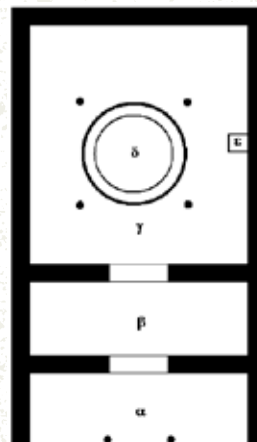
12. Στήλη του Δεξίλεω Κεραμικός. 394 π.Χ. Σχέδιο στην εφημερίδα Εστία, 1876.

Οι επιτύμβιες στήλες ως *σήμα* ενός τάφου εμφανίζονται για πρώτη φορά στους ταφικούς Κύκλους Α και Β και υιοθετούνται από τις επόμενες γενιές.

13. Γιώργος Ζογγολόπουλος, Κυκλώπειο, 1965-66

Μέγαρο - το κέντρο του ανακτόρου

Η μυκηναϊκή αρχιτεκτονική θεωρείται ως πρόδρομος της αρχιτεκτονικής των μεταγενέστερων ελληνικών ναών, της αρχαιότητας.

Υπάρχουν ομοιότητες ανάμεσα στο μυκηναϊκό μέγαρο κι έναν ναό εν παραστάσει²³.

Ένα ξεχωριστό μνημείο...

Ο πολιτισμός των λιονταριών

Η μεγαλιθική Πύλη των Λεόντων θεωρείται ως το παλαιότερο δείγμα μνημειώδους γλυπτικής στην Ευρώπη.

Το κατώφλι, το ανώφλι και οι παραστάδες είναι μονολιθικές, ενώ το ανακουφιστικό τρίγωνο²⁴ διακοσμείται από τα δύο αντικριστά λιοντάρια.

14. Η Πύλη των Λεόντων.

15. Τοιχογραφία από το ανάκτορο Τίρυνθας, 13ος αι. π.Χ. ΕΑΜ

« Τα λιοντάρια είχαν χαθεί από χρόνια
ούτε ένα δεν βρισκόταν σ' όλη την Ελλάδα
ή μάλλον ένα μοναχικό, κυνηγημένο,
κάπου είχε κρυφτεί στην Πελοπόννησο
χωρίς ν' απειλεί πια κανέναν
ώσπου το σκότωσε κι αυτό ο Ηρακλής.
Ωστόσο η θύμηση των λιονταριών
ποτέ δεν έπαψε να τρομάζει
τρόμαζε η εικόνα τους σε θυρεούς και ασπίδες
τρόμαζε τ' ομοιώμά τους
στα μνημεία των μαχών
τρόμαζε η ανάγλυφη μορφή τους
στο πέτρινο υπέρθυρο της πύλης.
Τρομάζει πάντα το βαρύ μας παρελθόν
τρομάζει η αφήγηση όσων έχουν συμβεί
καθώς τη χαράζει η γραφή στο υπέρθυρο
της πύλης που καθημερινά διαβαίνουμε
Τίτος Πατρίκιος, Η Πύλη των Λεόντων

Πολύχρωμες τοιχογραφίες

...κοσμούσαν τα μυκηναϊκά ανακτορικά κέντρα και εντυπωσίαζαν τους επισκέπτες. Σήμερα, αν και σώζονται πολύ αποσπασματικά, μας δίνουν ωστόσο πολύτιμες πληροφορίες για την εποχή τους.

ΜΟΥΣΕΙΟ ΚΥΚΛΑΔΙΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

ΠΙΚΑΣΟ
ΚΑΙ
ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ

ΓΡΑΜΜΗ
ΚΑΙ
ΠΗΛΟΣ

...με διαχρονική ακτινοβολία ★2

«τῶν ἑκατὸν νηῶν ἦρχε
κρείων Ἀγαμέμνων»

Ομήρου Ιλιάδα β 576

16. Πήλινη πινακίδα Γραμμικής Β γραφής. MM 2066²⁵.

Η Γραμμική Β περιλαμβάνει 89 συλλαβογράμματα, που αναπαριστούν συλλαβές με φωνητική αξία, και περίπου 260 ιδεογράμματα (ή λογογράμματα).

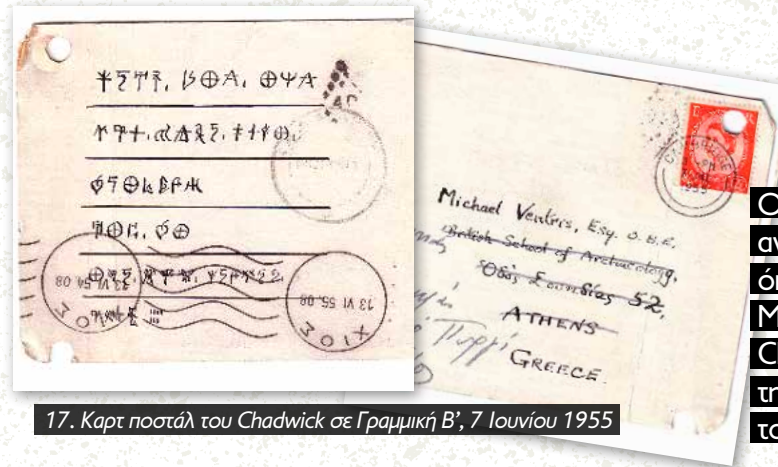
Και οι Μυκηναίοι έγραφαν!

Η γραφή τους ονομάστηκε από τους αρχαιολόγους Γραμμική Β'.

Δεκάδες πινακίδες έχουν βρεθεί στα μυκηναϊκά ανάκτορα. Τι έγραφαν όμως οι Μυκηναίοι; Ποιήματα; Ιστορίες για τα ηρωικά κατορθώματα των προγόνων τους; Όχι! Οι πινακίδες τους ήταν **κατάστιχα** από διοικητικές πράξεις: αποθήκες με προϊόντα, οργάνωση του προσωπικού των ανακτόρων, διανομή κτημάτων...

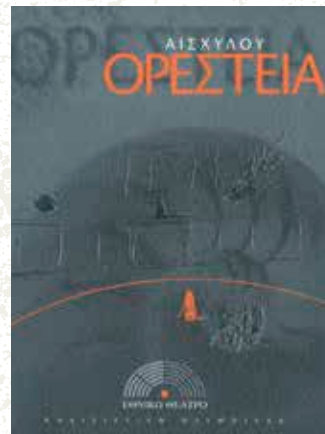
Οι άψητες πήλινες πινακίδες ήταν για προσωρινή καταγραφή... σαν αρχαία σημειωματάρια. Κατά κανόνα δεν επιβίωναν στο πέρασμα των αιώνων.

Μόνο ένας μικρός αριθμός σώθηκε μέχρι σήμερα: αυτές που κατά τύχη «ψήθηκαν» σε μια πυρκαγιά κι έτσι διατηρήθηκαν. Στις Μυκήνες βρέθηκαν 90 πινακίδες Γραμμικής Β γραφής, ενώ στην Τίρυνθα 18.

17. Κάρτ ποστάλ του Chadwick σε Γραμμική Β', 7 Ιουνίου 1955

Οι επιστήμονες πίστευαν ότι η Γραμμική Β αντιστοιχούσε στη γλώσσα των Μινωιτών, όπως η Γραμμική Α. Ο Βρετανός αρχιτέκτονας Michael Ventris και ο γλωσσολόγος John Chadwick θεώρησαν όμως ότι αποδίδει την ελληνική γλώσσα κι έτσι κατάφεραν το 1952 να την αποκρυπτογραφήσουν.

Από την Ιλιάδα στο σήμερα!

Η αρχαία, νεότερη και σύγχρονη τέχνη αντλεί συχνά έμπνευση από τους μύθους που συνδέονται με τη μυκηναϊκή περίοδο. Καίρια θέση κατέχουν οι Ατρείδες, η καταραμένη βασιλική οικογένεια των Μυκηνών, με περιπέτειες και πάθη που εμπνέουν ποιητές, δραματουργούς και καλλιτέχνες από τον Όμηρο μέχρι σήμερα.

Μνημειώδεις διάλογοι

ΕΛΛΑΔΑ

Αιγές

πρωτεύουσα της αρχαίας Μακεδονίας. Ξεχωρίζει το λαμπρό ανακτορικό συγκρότημα αλλά και οι τάφοι των Μακεδόνων βασιλέων, ανάμεσα στους οποίους και το ταφικό μνημείο που αποδίδεται στον βασιλιά Φίλιππο Β΄, πατέρα του Μεγάλου Αλεξάνδρου.

ΕΛΛΑΔΑ

ακρόπολη του Γλα

(ή Γλας), στην περιοχή του Κάστρου Βοιωτίας, τη μεγαλύτερη σε έκταση οχυρωμένη μυκηναϊκή ακρόπολη της Ελλάδος. Χτίστηκε γύρω στο 1300 π.Χ. για τον έλεγχο ενός γιγαντιαίου τεχνικού έργου: την αποξήρανση της Κωπαΐδας. Πριν την αποξήρανση, η τοποθεσία ήταν νησί.

ΤΟΥΡΚΙΑ

αρχαιολογικός χώρος Τροίας

Στενά συνδεδεμένος με τα ομηρικά έπη, τον Τρωϊκό πόλεμο και τις Μυκήνες, αποκαλύφθηκε από τον Ερρίκο Σλήμαν.

ΤΟΥΡΚΙΑ

Χαττούσα

όπου βρίσκεται η «άλλη» Πύλη των Λεόντων. Έγινε πρωτεύουσα των Χετταίων και παρέμεινε το μεγαλύτερο πολιτικό και στρατιωτικό τους κέντρο έως την πτώση τους (12ος αιώνας π.Χ.). Οι ανασκαφές αποκάλυψαν ένα βασιλικό αρχείο με 10.000 πινακίδες σε σφηνοειδή ακκαδική γραφή, η οποία αποκρυπτογραφήθηκε τελικά το 1915.

ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ!

Ένα μήνυμα του σήμερα...

Γέφυρα στο παρελθόν

Η εφευρετικότητα, οι καινοτομίες και οι τεχνικές γνώσεις των Μυκηναίων διαφαίνονται κυρίως μέσα από τα σπουδαία έργα της μνημειακής αρχιτεκτονικής, όπως οι ακροπόλεις με τις κυκλώπειες οχυρώσεις των ακροπόλεων, οι θολωτοί τάφοι, αλλά και οι γέφυρες!

Οι αρχαιότερες γέφυρες της Ευρώπης και ίσως του κόσμου είναι μυκηναϊκές κατασκευές 3.400 ετών χτισμένες με κυκλώπειους ογκόλιθους. Έχουν εντοπιστεί 17 γέφυρες, ορισμένες από τις οποίες βρίσκονται πολύ κοντά στις Μυκήνες και την Τίρυνθα και προφανώς διευκόλυναν την πρόσβαση στις μεγάλες αυτές πόλεις.

18. Γέφυρα Καζάρμας στην Αργολίδα (1300 π.Χ.)

...για ένα καλύτερο αύριο!

Στόχοι 2030 >

9 ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ,
ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ
ΚΑΙ ΥΠΟΔΟΜΕΣ >

Δημιουργία ευέλικτων υποδομών,
προώθηση της βιώσιμης εκβιομηχάνισης
και προώθηση της καινοτομίας

σημειώσεις

1. «ἦγνασε πολυχρύσιο Μυκήνης» (Οδύσσεια γ 304).
2. Αντίφαμος: Το όνομα είναι εμπνευσμένο από όνομα χαλκουργού που καταγράφεται σε πινακίδες Γραμμικής Β γραφής.
3. Αξιοματούχος ευγενούς καταγωγής, που άνηκε στην μυκηναϊκή αριστοκρατία. Από ινδοευρωπαϊκή ρίζα επ/εγ που σημαίνει ακολουθώ, έπομαι e-ge-ta: [ʔekwé-tas]: ε-πé-τας (πληθ. ε-πé-ται).
4. Στην κορυφή της μυκηναϊκής ιεραρχίας βρισκόταν ο άνακτας (wa-na-ka).
5. Η περίμετρος του τείχους των Μυκηνών στη σημερινή του μορφή είναι 900 μέτρα και οχυρώνει μια έκταση 30.000 τ.μ. Το μέγιστο σωζόμενο ύψος του είναι 8,25 μ. και ο μέσος όρος πλάτους του 5,5 - 6 μ., που όμως σε κάποια σημεία φτάνει και τα 8 μ. Μεγάλοι ογκόλιθοι, τοποθετήθηκαν σε δυο σειρές, μια εσωτερική και μια εξωτερική, ο ένας πάνω στον άλλον χωρίς κάποιο συνδετικό υλικό μεταξύ τους. Το εσωτερικό διάστημα ανάμεσα στις δύο σειρές των ογκόλιθων γέμιζε με μικρότερες πέτρες και χώματα.
6. Ταφικός κύκλος Α: χρονολογείται τον 16ο αι. π.Χ. και περικλείει έξι μεγάλους λακκοειδείς τάφους, που σηματοδοτούνται με λίθινες επιτύμβιες στήλες. Εδώ βρέθηκαν πλούσια και πολύτιμα κτερίσματα. Οι Μυκηναίοι ηγεμόνες θεώρησαν αυτές τις σπουδαίες ταφές ως μνημείο των έندoxων προγόνων τους και το χρησιμοποίησαν για την νομιμοποίηση της δικής τους εξουσίας.
7. Το μυκηναϊκό μέγαρο αποτελείται από τρεις αίθουσες : ένα πρόπυλο με κίονες στην είσοδο, τον πρόδομο και τον δόμο (κυρίως αίθουσα).
8. Το εργαστηριακό συγκρότημα περιλαμβάνει κτήρια, που σχετίζονται με το μονοπωλιακό σύστημα διοίκησης των Μυκηναίων. Το Κτήριο των Καλλιτεχνών, η Οικία των Κίωνων, τα Κτήρια Γ και Δ στις Μυκίνες εξυπηρετούσαν την εργαστηριακή παραγωγή των καλλιτεχνών, που εργάζονταν για τα ανάκτορα, και την ανάγκη αποθήκευσης υλικών και προϊόντων στην περιοχή.
9. Στα ΝΔ της ακρόπολης, βρίσκεται ο γνωστός «θησαυρός του Ατρέα», ο πιο εντυπωσιακός από τους εννέα θολωτούς τάφους που έχουν βρεθεί συνολικά στις Μυκίνες. Η πρόσβαση στον τάφο γινόταν μέσω δρόμου (36 x 6 μ.). Ο κυκλικός θάλαμος του τάφου έχει διάμετρο 14,60 μ. και ύψος 13,40 μ., ενώ καλύπτεται με κυψελοειδή θόλο από 33 αλληπάλληλες σειρές από αμυγδαλόλιθους, τέλεια συναρμολογημένους ώστε ο καθένας να εξέχει ελάχιστα προς το εσωτερικό σε σχέση με την κατώτερη στρώση (εκφορικό σύστημα).
10. Μεγαπένθης: το όνομα είναι εμπνευσμένο από τον γιο του Προίτου, πρώτου βασιλιά της Τίρυνθας που είχε αναθέσει στους Κύκλωπες το χτίσιμο των τειχών της πόλης.
11. Στις πινακίδες Γραμμικής Β' γραφής αναφέρονται, μεταξύ άλλων, τοξότες (to-ko-so-te).
12. Πausanías, II, 25.8
13. Βλ. σημ. 7. Στον δόμο του μεγάρου της Τίρυνθας υπήρχε μεγάλη εστία,

διάμετρου 3 μ., περιβαλλόμενη από τέσσερις κίονες, ενώ στον ανατολικό τοίχο της αίθουσας βρισκόταν ο θρόνος του ηγεμόνα.

14. Ο λεγόμενος Δυτικός Προμαχώνας είναι το μοναδικό τμήμα του τείχους με καμπύλο περίγραμμα. Έχει αμυντικό χαρακτήρα και η καμπύλη πορεία της εσωτερικής σκάλας δεν άφηνε περιθώρια κάλυψης στους εισβολείς.

15. Οι σύριγγες ήταν ειδικά σχεδιασμένοι κτιστοί διάδρομοι με εκφορικό σύστημα δόμησης (βλ. σημ. 9), που εξασφάλιζαν ασφαλή και συνεχή ανεφοδιασμό σε νερό, από υπόγειες πηγές εκτός της ακρόπολης.

16. Οι γαλαρίες βρίσκονται στο ανατολικό και νότιο σκέλος του τείχους της άνω ακρόπολης: αποτελούνται από μακρύ διάδρομο, στον οποίο εφάπτεται σειρά υπέργειων δωματίων, με εκφορικό τρόπο στέγασης.

17. Μια παραλλαγή του μύθου σχετικά με την ονομασία των Μυκηνών αναφέρει ότι εκεί έπεσε ο «μύκνος» (η θήκη) του ξίφους του Περσέα.

18. «Εύρον εν τοις τύμβοις άπειρον θησαυρόν αρχαιολογικών αντικειμένων εκ καθαρού χρυσού. Ο θησαυρός ούτος αρκεί μόνος να πληρώση μέγα μουσείον, όπερεσταί το λαμπρότερον των επί του κόσμου, και όπερ καθ' όλους τους επιόντας αιώνας θέλει ελκύει εν Ελλάδι μυριάδας ξένων εκ πάσης χώρας. Επειδή εργάζομαι εξ αγνού και μόνου έρωτος προς την επιστήμην, ουδεμίαν έχω απαίτησιν και εικότως επί του θησαυρού τούτου, ον παρέχω μετ' άπειρου ενθουσιασμού άθικτον εις την Ελλάδα. Είθε, Μεγαλειότατε, συν Θεώ οι θησαυροί ούτοι να γίνωσιν ο ακρογωνιαίος λίθος άπειρου εθνικού πλούτου.» Ερρίκος Σλήμαν, Τηλεγράφημα προς τον βασιλιά Γεώργιο Α', 28 Νοεμβρίου 1876.

19. Η ανασκαφή του Σλήμαν κράτησε 5 μήνες το 1876 και αποκάλυψε πέντε λακκοειδείς τάφους στον Ταφικό Κύκλο Α. Είχαν προηγηθεί έρευνες που ιδίως στο χώρο, χωρίς άδεια, ήδη από το 1874. Ο αυτοδίδακτος αρχαιολόγος Παναγιώτης Σταματάκης, επόπτης εκ μέρους της Αρχαιολογικής Εταιρείας της ανασκαφής του Σλήμαν, την επόμενη χρονιά αποκάλυψε τον έκτο τάφο του Ταφικού Κύκλου Α και συνέχισε την ανασκαφική έρευνα μέχρι το 1883.

20. Το διάστημα 1920-1950 παραχωρήθηκε δικαίωμα ανασκαφών και στη Βρετανική Αρχαιολογική Σχολή με τον αναγνωρισμένο αρχαιολόγο Alan J.B. Wace και κατόπιν τους William. D. Taylour και Elizabeth French, οι οποίοι έφεραν στο φως τα εντυπωσιακά ευρήματα του Ναού και του Δωματίου με την τοιχογραφία.

21. Ο Dörpfeld πραγματοποίησε μικρής κλίμακας ανασκαφές στην Τίρυνθα έως τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο με συνεργάτες τους Georg Karo και Kurt Mueller, αρχαιολόγους του Γερμανικού Αρχαιολογικού Ινστιτούτου.

22. Βλ. σημ. 9.

23. Και στις δύο περιπτώσεις παρουσιάζεται ορθογώνια κάτοψη με τριμερή διαίρεση: η πρόσταση με τους κίονες στους ναούς θυμίζει το πρόπυλο των μυκηναϊκών ανακτόρων, ο πρόναος παραπέμπει στον πρόδομο του μεγάρου

και το κύριο δωμάτιο, ο σγκός, θυμίζει τον μυκηναϊκό δόμο.

24. Το λεγόμενο (ανα)κουφιστικό τρίγωνο, πάνω από το υπέρθυρο, μεταφέρει το κέντρο βάρους των υπερκείμενων λίθων στα πλάγια. Στην τριγωνική πλάκα της Πύλης των Λεόντων εικονίζεται εραλδική σύνθεση δύο λιονταριών, που πατούν πάνω σε δύο αμφίκιους βωμούς, ενώ ανάμεσα τους υπάρχει κίονας.

25. Στην συγκεκριμένη πινακίδα Γραμμικής Β' γραφής αναφέρεται η Σιτοπότνια, θεά που προστατεύει τους καρπούς, καθώς και εξειδικευμένοι τεχνίτες για την κατασκευή της μπλε υαλόμαζας (για την κατασκευή κοσμημάτων). 1250-1180 π.Χ.

βιβλιογραφία

Βασιλικού Ντ., *Ο μυκηναϊκός πολιτισμός*, Αθήνα 1995 (1η έκδ.), 2019 (2η έκδ.) (και σε ηλεκτρ. έκδ.).

Δημακοπούλου Κ. (επιμ.), *Τροία, Μυκήνες, Τίρυνς, Ορχομενός: Εκατό χρόνια από το θάνατο του Ερρίκου Σλήμαν* (κατ. έκθ.), Αθήνα 1990.

Ιακωβίδης Σπ., *Αί μυκηναϊκαί άκροπόλεις: Πανεπιστημιακά παραδόσεις*, Αθήνα 1973.

Ιακωβίδης Σπ.Ε., *Μυκήνες – Επίδαυρος – Αργος – Τίρυνς – Ναύπλιον: Πλήρης οδηγός για τα μουσεία και τους αρχαιολογικούς χώρους της Αργολίδας*, Αθήνα 1995.

Ιακωβίδης Σπ.Ε., «Μυκήνες», στο Α.Γ. Βλαχόπουλος (επιμ.), *Αρχαιολογία: Πελοπόννησος*, Αθήνα 2012, 148-157.

Λαγογιάννη-Γεωργακαράκου Μ. – Θ. Κουτσογιάννης (επιμ.), «Δι' αὐτά πολεμήσαμεν»: *Αρχαιότητες και Ελληνική Επανάσταση* (κατ. έκθ.), Αθήνα 2019.

Λαμπρινουδάκης Β.Κ., *Αργολίδα. Αρχαιολογικοί χώροι και μουσεία της Αργολίδας: Μυκήνες, Ηραίο, Αργος, Τίρυνς, Ναύπλιο, Επίδαυρος*, Αθήνα 1990 (1η έκδ.).

Μυλωνάς Γ.Ε., *Πολύχρυσοι Μυκῆναι*, Αθήνα 1983.

Παλαιολόγου Ε., «Μυκῆνη ευρυάγεια': Η περιοχή πέριξ των Μυκηνών», στο Α.Γ. Βλαχόπουλος (επιμ.), *Αρχαιολογία: Πελοπόννησος*, Αθήνα 2012, 158-161.

Παπαδημητρίου Α., *Τίρυνς: Ιστορικός και αρχαιολογικός οδηγός*, Αθήνα 2001.

Παπαδημητρίου Α., «Μυκήνες», στο Ε. Κόρκα κ.ά. (επιμ.), *Ελλάδα: Μνημεία και χώροι παγκόσμιας κληρονομιάς*, Αθήνα 2009, 138-159.

Παπαδημητρίου Α., Μυκήνες [Κοινωφελές Ίδρυμα Ιωάννη Σ. Λάτση, Ο Κύκλος των Μουσείων 17], Αθήνα 2015 (και σε ηλεκτρ. έκδ.).

Παπαδημητρίου Α.– Ε. Σπαθάρη, *Μυκήνες: Ταξιδεύοντας στον κόσμο του Αγαμέμνονα*, Αθήνα 2020.

Σπαθάρη Ε., *Μυκήνες: Ιστορικός και αρχαιολογικός οδηγός*, Αθήνα 2001.

Σπαθάρη Ε., *Αρχαιολογικό Μουσείο Μυκηνών*, Αθήνα 2003 (1η έκδ.).

Τσούντας Χρ., *Μυκῆναι καί μυκηναϊός πολιτισμός*, Αθήνα 1893.

Chadwick J., *Ο μυκηναϊκός κόσμος* (μτφρ. Κ.Ν. Πετρόπουλος), Αθήνα 1999.

Dickinson O.T.P.K., *Η προέλευση του μυκηναϊκού πολιτισμού* (μτφρ. Α. Παπαδόπουλος), Αθήνα 1992 (1η έκδ.).

Dickinson O., *Αιγαίο: Εποχή του Χαλκού* (μτφρ. Θ. Ξένος), Αθήνα 2003.

French E., *Mycenae: Agamemnon's Capital: The Site and its Setting*, Stroud - Charleston 2002.

Iakovidis Sp.E.– J. Lavery – E.B. French – Ch. Ioannides – K. Shelton – A. Jansen, *Archaeological Atlas of Mycenae*, Αθήνα 2003 (και σε ηλεκτ. έκδ.).

Kelder J.M., *The Kingdom of Mycenae: A Great Kingdom in the Late Bronze Age Aegean*, Βηθεσδά (Μέριλαντ) 2010.

Maran J.– Α. Παπαδημητρίου, «Τίρυνθα», στο Α.Γ. Βλαχόπουλος (επιμ.),

Αρχαιολογία: Πελοπόννησος, Αθήνα 2012, 162 – 167.

Maran J.– Α. Papadimitriou, "Mycenae and the Argolid", στο I.S. Lemos – A. Kotsonas (επιμ.), *A Companion to the Archaeology of Early Greece and the Mediterranean*, τόμ. 2, Χόμποκεν 2020, 693-718.

Maran J.– Α. Παπαδημητρίου, «Τέλος και αρχή: Η εκπληκτική ανάκαμψη της Τίρυνθας μετά την καταστροφή των ανακτόρων το 1200 π.Χ.», *Αρχαιολογία και Τέχνες* 136 (2021), 30-43 (και σε ηλεκτ. έκδ.).

Nilsson M.P., *Όμηρος και Μυκήνες* (μτφρ. Ι.Κ. Μαζαράκης Αινιάν), Αθήνα 1989.

Ruipérez M.S. – J.L. Melena, *Οι Μυκηναίοι Έλληνες* (μτφρ. Μ. Παναγιωτίδου), Αθήνα 1996.

Shelmerdine C.W. (επιμ.), *The Cambridge Companion to the Aegean Bronze Age*, Κέιμπριτζ – Νέα Υόρκη 2008.

Treuil R. – P. Darcque – J.– Cl. Poursat – G. Touchais, *Οι πολιτισμοί του Αιγαίου* (μτφρ. Ο. Πολυχρονοπούλου – Α. Φιλίππα – Touchais), Αθήνα 1996 (1η έκδ.).

Πηγές στο διαδίκτυο:

<https://whc.unesco.org/en/list/941/>

Ο αρχαιολογικός χώρος των Μυκηνών:

http://odysseus.culture.gr/h/3/gh351.jsp?obj_id=2573

Οι Μυκήνες με drone:

https://www.youtube.com/watch?v=xx_66wuam1o

3D αναπαράσταση:

<https://www.youtube.com/watch?v=QG9v6A0A9HQ>

<https://mycenae.gr.wordpress.com>

Ο αρχαιολογικός χώρος της Τίρυνθας:

http://odysseus.culture.gr/h/3/gh351.jsp?obj_id=2382

<https://www.youtube.com/watch?v=czqwTCpDK0k>

προέλευση εικόνων

Εξώφ.: ΥΠΠΟΑ/ΔΑΜΕΕΠ

1. ΥΠΠΟΑ/ΔΑΜΕΕΠ

2. Παπαδημητρίου Α., 2015, σελ. 38-39

3. ΥΠΠΟΑ/ΔΑΜΕΕΠ

4. ΥΠΠΟΑ/ΕΑΜ

5. <https://el.travelogues.gr/item.php?view=57565>
1842 – 1885. Ελλάδα, ιστορική, εικονογραφημένη. Μια πλήρης συλλογή ιστορικών, τοπογραφικών και καλλιτεχνικών ντοκουμέντων. Με 280 γκραβούρες εποχής, Αθήνα, Nikolas Books, 1984.

6. ΥΠΠΟΑ/ΕΦΑ Μεσσηνίας/Μουσείο Μυκηνών

7. <https://el.travelogues.gr/item.php?view=57636>
1842 – 1885. Ελλάδα, ιστορική, εικονογραφημένη. Μια πλήρης συλλογή ιστορικών, τοπογραφικών και καλλιτεχνικών ντοκουμέντων. Με 280 γκραβούρες εποχής, Αθήνα, Nikolas Books, 1984.

8. <https://el.travelogues.gr/item.php?view=57636>

9. ΥΠΠΟΑ

10. ΥΠΠΟΑ/ΕΑΜ

11. ΥΠΠΟΑ/ΕΦΑ Μεσσηνίας/Μουσείο Μυκηνών

12. https://el.wikipedia.org/wiki/Στήλη_του_Δεξιλέω#/media/Αρχείο:Stele_Dexileos.JPG

13. <https://www.searchculture.gr/aggregator/edm/Zoggopoulos/F/000041-64080>
Ίδρυμα Γεώργιου Ζογγολόπουλου
<https://www.zongolopoulos.gr/erga-giorgos-zongolopoulos/031>

14. ΥΠΠΟΑ/ΔΑΜΕΕΠ

15. ΥΠΠΟΑ/ΕΑΜ

16. ΥΠΠΟΑ/ΕΦΑ Μεσσηνίας/Μουσείο Μυκηνών

17. <https://www.classics.cam.ac.uk/system/files/documents/55-06-07-chadwick-ventris.pdf>

18. https://el.wikipedia.org/wiki/Γέφυρα_του_Αρκαδικού#/media/Αρχείο:Kazarma_bridge.jpg

ΜΝΗΜΕΙΩΔΕΙΣ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΕΣ
στα ελληνικά μνημεία unesco

Υπουργείο Πολιτισμού

Γενική Διεύθυνση Αρχαιοτήτων και Πολιτιστικής Κληρονομιάς

Διεύθυνση Αρχαιολογικών Μουσείων,
Εκθέσεων και Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων
Τμήμα Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων και Επικοινωνίας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ανάπτυξη - εργασία - αλληλεγγύη

ISBN XXX-XXX-XXX-X